Ковторсеш экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 4 ОКТЯБРЬ, 1988 ШУ. ★ № 119 (7622). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА М. С. ГОРБАЧЕВА

1988 ШЕРА 30 СЕНТЯБРЕ КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМЕ ДАЬ КЪАМАЬЛ

Новкъостий Ер Центральни Комитета Пленум гулъелга Политбюрос эшаш лаьрхІад, XIX Ерригсоюзни партийни конференце установкашка хьежжа, политически реформа дешаехи партийни аппарата структура эргаяькха тоаярахи йолча предложенешка хьажар духьа.

ТІатеІІа а массайолча оагІорахьара а цу дешашка хьажаро хьахьекхар, парте функцеш хувцаялларца, из общества политически авангард хиларах тарра цун лоархІам айбарца дувзаденна, парте ЦК, Политбюро, Центральни Комитета секретарийн аппаратен болх эргабаькха тоабе безаш хилар. Ма дарра аьлча, парте кулгалдара кадраш дІа-хьа иийсъеча цхьаьца хувцамаш делга дІадех цо.

Цу дешаех дихкагІдараш КПСС ЦК компетенце чудоагІаш да. Цунца дувзаденна да ер Пленум гулъяр. Политбюро цу хьакъехьара хьадда предложенеш аз Пленумага дІакхайкаергья.

Бакъда, эггара хьалха со новкъосташка дІаала ловш ва КПСС Центральни Комитета цІерагІа Политбюро члена СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателла Громыко Андрей Андреевича заявлени енналга. Мукъа ба сона из-Іоеша.

«Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага, КПСС ЦК Политбюрога, КПСС ЦК Генеральни секретарага М. С. Горбачевга.

Со тоъал ха яха саг ва. Айса чакхбаькхача вахара наькъага юхахьежача, аз кхетаду, сайна йола цаІ мара йоаца хьаькъале решени пенсе вахар йолга.

Аз доккхал ду се 57 шера ленински парте член хиларах, царех 36 шу — ЦК составе, 15 шера Политбюро член а хиннав со. Массанахьа, се парте дІа мел хьожаваьча моттигашка цІена а мехка хьашташа дІа ма деххара а болх бе гІийртав со. Иштта хиннад Іилмай Академе системе со волча хана, иштта хиннад дипломатически балха а, цу даькъе СССР кхыча мехкащарча гІулакхий министра посте хилар а долаш, иштта хиннад СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла со хержачул тІехьагІа а.

Со чІоаггІа дог тийша а волаш тІехьа ва советски общества чакхйоалача сийлахьйоккхача перестройкана, парте, цун XXVII съездо, XIX Ерригсоюзни конференце, ЦК Пленумаша тІаийца решенеш кхоачашъяра. Сона лов хІара дийнахьа ерригача партеца, дерригача халхъаца цхьан мугІаре хила. Аз дог доах айса яхар оаш нийса кхетадеш хиларга. Са моттиг хуьцаяларо новкъарле ергьяц сона сай низ дІакхоача, партени паччахьалкхени хьашташа дІадеха деккараш кхоачашде.

Баркал хилда Центральни Комитета, баркал хилда шоана массанена Даьхе бахьан, машар бахьан соца цхьана болх барах.

А. ГРОМЫКО».

Политбюро дийцад из дош, Андрей Андреевича дехар кхоачашде лаьрхІад оаха. Вайна массанена вовз А. А. Громыко воккха политически а паччахьалкхен а деятель хиларах тарра. Ткъаь итт шу совгІа парте Центральни Комитета член ва из. Шовзткъен итт шу гаргга дІаденнад дипломатически балха: США, Великобритане посол, ООН Кхерамзлен Советера СССР викал, министра заместитель, цул тІехьагІа СССР кхыча мехкащарча гІулакхий министр. ВІашагІкхийттача Къамий Организаци хьаярах долча документашта кІала латт Громыко Андрей Андреевича кулг, из цо яздаьд Советски паччахьалкхен цІерагІа.

1973 шера А. А. Громыко ЦК Политбюро членалла, хІаьта 1985 шера — СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла хержав.

Гуш ма хиллара, новкъостий, боккха вахара никъ баьб цо бе-бе а цхьайолча хана чоалхане а хиннача шерашка. Цун болх могабеш тІаийцаб вай мехка а доазол арахьа а.

Ма дарра аьлча, дІаьхий политически вахар да-кх. Оалаш ма хиллара, Андрей Андреевича шийна а дукха хана денси дикен из вовзаш долча вайна массанена а дагадоха хІама долаш да.

Тахан, Андрей Андреевич доагІа а доагІаш салаІа водача хана, сона ловра Политбюрорча цун коллегий цІерагІа — со дог тийша ва Пленуме даькъа лоацаш бараш а из уйла йолаш болга. — цо Іалаьмате дукха къахьегар а партенен паччахьалкхеннен тешшаме гІулаких дар а бахьан долаш цунна баркал ала, могаш-маьрша хилла, аьнна цунна ловца баккха.

Бакъда, сона хет, Андрей Андреевич дІахо а мехка общественно - политиче с к и вахаре дакъалоацаш, шийна ва хьаллоацаш хургва, аьнна.

Кхы цІаьккхаза а мукъа ба сона Громыко Андрей Андреевича дика мел дар хилар ловш ловца баккха. **(ТІоараш тох).**

СССР Лакхехьарча Совета аргІана йоаца сесси

1 октябре Москве Поккхача Кремлевски дворецe хилар цхьайттазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета аргІана йоаца сесси.

Союза Советеи Къамий Советеи цхьана хиннача заседане дакъа лоацаш хиннараша тІоараш а тохаш тІаийцар новкъостий М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Щербицкий, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Талызин, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов.

Сессе ден повестка чІоагІийр:

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателах.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителах.

СССР Министрий Совета составе хувцамаш дарах.

Ден повестка хьалхарча дешага хьажа болалуш заседане председателал деш волча СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета председатела Ю. Н. Христораднова хоам бу пенсе водаш хиларагІа СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела деккарех мукъавалийтар дехаш А. А. Громыко хиларах.

Къамаьл де дош делар А. А. Громыкона. Сийлахьйоккхача перестройка хьалхарча шерашка шийца цхьана къахьегаш хиларагІа баркал аьлар цо депутаташта.

Пенсе водаш хиларагІа А. А. Громыко СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела деккарех мукъавоалийташ соцам тІаийцар депутаташа.

Цул тІехьагІа сессе къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро члена, ЦК секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума члена Л. Н. Зайкова, КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, шийна а палата старейшийний Советаша тІадилараГІа цо сессе ювцийта юкъеЙоалайир СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла КПСС Центральни Комитета Генеральни секретарь Михаил Сергеевич Горбачев харжа аьнна предложени.

Цхьа барт а болаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла депутат М. С. Горбачев хоржаш соцам бу. Цу решенена раьза болаш депутаташа дІаьхдаь тІоараш тох.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя М. С. Горбачева баркал аьлар шийх боккха тешам боларах — лакхерча паччахьалкхен посте ше харжарах. Уж деккараш шийна дІатІаэцаш цо аьлар, къаьгга кхетабу аз сайна тІабулача бехктокхама беррига боарам. Са безам ба сайх беннача тешамахи еннача полномочеехи мехка а советски халкъа а хьашташта аз бизза пайда эцаргхиларах дош дала.

Ден повестка тІехьа тІадоагІа дош дувцаш депутаташа чІоагІийр пенсе водаш хиларагІа П. Н. Демичев СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхарча заместителя деккарех мукъавоалийташ йола предложени.

Цхьа барт а болаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхарча заместителалла хержар депутат А. И. Лукьянов.

КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела Н. И. Рыжкова СССР правительства составе хувцамаш дарах йола предложенеш юкъейоалайир. Цу деша хьакъехьа депутаташа доагІаш дола соцамаш тІаийцар.

Цу тІехь шийн болх чакхбаькхар Лакхехьарча Совета аргІана йоацача сессе.

(ТАСС).

XIX ЕРРИГСОЮЗНИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕ РЕШЕНЕШКА ХЬЕЖЖА КПСС ЦК КОМИССЕШ ВІАШАГІЙОХКАРАХИ КПСС ЦК АППАРАТ ЭРГАЯККХАРАХИ БОЛА

1988 шера 30 сентябре КПСС Центральни Комитета Пленумо баь соцам

1. Пленумо хилча бакъахьа лаьрхІай КПСС ЦК ер комиссеш:

— партийни вахареи кадрови политикаи дешай хьакъехьа (председатель Г. П. Разумовский);

— КПСС ЦК идеологически комисси (председатель В. А. Медведев);

— социально - экономически политика дешай хьакъехьа (председатель Н. Н. Слюньков);

— аграрни политика дешай хьакъехьа (председатель Е. К. Лигачев);

— дунен халкъашта юкъерча политика дешай хьакъехьа (председатель А. Н. Яковлев);

— правови политика дешай хьакъехьа (председатель В. М. Чебриков).

2. КПСС ЦК Политбюрона тІадулалда мехка перестройка кІоаргълареи политически система реформа кхоачашъяреи хьалашка партийни органий функцеш хувцаялар теркал а деш, КПСС ЦК аппарата керда структуреи моттигера партийни комитеташи хьаяра практически гІулакхаш делга.

3. Союзни республикай компартей ЦК-аша, парте крайкомаша, обкомаша къаьстта теркам тІабохийталба отчеташи хоржамаши деча хана партийни аппарате кадраш хьахаржара, цу балха тІа боккха политически сакхетам а гІулакх а дола, бІубенна перестройка хьаллоаца коммунисташи парте боацараши тешаш а лоархІаш а бола новкъостий оттабара дешашта.

КПСС ЦК Пленуме А. А. Громыкос даь къамаьл

Деза новкъостий!

Боккъалдар аьлча, сона халахет КПСС ЦК составера сай хьал хувцалуш. Бакъда, ха яхай — цо ше хоайолийт, из теркал де а деза.

Вай дерригаш лийннад вахара лагІашка никъ беш. Цхьабарий дукхагІа да уж, цхьабарий кІезигагІа да. Бакъда, хІаране оз, из нийса а да, ше мехка, наха, партена фу даьд? Иштта хІама ду аз а.

Сайна могачогІа къахьийгад аз. Массанахьа а хоалуш хиннаб сона доттагІий оагІув, ханаш тайп-тайпара хиннаяле а, хала яраш а, геттара хала яраш а хиннай. Вайна массанена а хов из. Бакъда, марксистско - ленински Іилма бакъ хиларах, вай идеалех бух боаццаш тешам бенна хиларо низ телар къахьегача.

Сайха лаьца дика дош аларах баркал ях аз Михаил Сергеевич Горбачевна. Цу дешаша кер тохабалийтаб са.

Со чІоаггІа тешаш ва мехка деррига вахар революционни эргадаккха лаьца никъ цаІ мара боаца, нийса а Іилма кІийлен тІара а хиларах.

Хаьдда хьаллоац аз КПСС XXVII съезда, XIX Ерригсоюзни партийни конференце, парте Центральни Комитета Пленумий решенеш кхоачашъеш партеи цун Центральни Комитетон деш мел дар.

ЧІоаггІа раьза ва со вай кулгалдеча колективе — парте Центральни Комитетен ЦК Политбюрои идейни а политически а цхьоагІо йолаш. Цу коллективе доал деш я ленински принципаш, ленински идеяш.

КІоаргга теш со мехка хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде дезаш а кхоачашдерг а хиларах. Цунна бола тешам ба ленински деношкара денз кховзткъе итт шера историе хана халкъо даь турпала гІулакхаш.

Баркал ях аз шоана массанена а, цхьана болх барах а сох тешам хиларах а.

КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь Медведев Вадим Андреевич

1929 шера 29 марта ваьв Ярославски области Даниловски района Мохоньково яхача юрта, эрсе ва.

1951 шера Ленинградски паччахьалкхен университет яьккхай. Ассистент волаш болх баьб, хІаьта цул тІехьагІа цу университете воккхагІвола преподаватель волаш хиннав. 1956 шера денз — машиннаькъа транспорта инженерий Ленинградски института доцент, 1961 шера денз — Ленсовета цІерагІча Ленинградски технологически института политэкономе кафедра заведующи.

1968 шера парте Ленинградски горкома секретаралла хержа хиннав. 1970 шера денз КПСС ЦК пропаганда Отдела заведующе заместитель волаш болх баьб. 1978—1983 шерашка — КПСС ЦК-арча общественни Іилмай Академе ректор. 1983 шера КПСС ЦК Іилмайн дешара заведенейи Отдела заведующи хиннав.

Парте XXV-чеи XXVI-чеи съездашка КПСС Центральни ревизионни комиссе членалла хержав, XXVII съезде — КПСС Центральни Комитета мартовски (1986 ш.) Пленуме КПСС ЦК секретаралла хержав. Цу цхьан ханна КПСС ЦК Отдела заведующи хиннав.

СССР Лакхехьарча Совета депутат ва.

СССР Іилмай Академе член - корреспондент ва. Социализма политически экономе дуккхача йоазон балхий автор ва.

КПСС ЦК, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

КПСС, Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-с, 1987 шера октябре денз 1988 шера июле кхаччалца йолча хана хьайбай продукташ дукхагІа яхаран царна закупкаш яраи тІехьарча союзни автономни республикашта, краяшта, областашта, автономни областашта, автономни округашта, юртбоахама районашта, колхозашта, совхозашта, межхозяйственни а кхыйолча а предприятешта, гІонна долча юртарча боахамашта, промышленни предприятештен организацештен юкъе яьржача Ерригсоюзни социалистически яхьа итогашка хьежа а хьежа котъяьннар а лаьрхІа, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-а, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ еннай районаи коллективаштеи:

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР-е ГІОЛЛА:

1. Малгобекски района;
2. Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза;
3. Гудермесски района «Новогрозненский» совхоза;
4. Шалински района «Московский» совхоза.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА АРГІАНА ЙОАЦА СЕССИ

3 октябре Москве. Поккхача Кремлевски Дворецe хилар цхьайттазлагІа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета аргІана йоаца сесси.

Гулбеннараша тІоараш а тохаш тІаийцар новкъостий М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Н. В. Талызин, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов.

Сессе ден повестка тІа оттадаьд ер дешаш:

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатела хьакъехьа.

Дош лу КПСС ЦК Генеральни секретара ,СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела М. С. Горбачевна. Цо хоам бир. В. П. Орлова дехар даьд РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатела деккарех ше мукъавалийта, аьнна, ца могаш хиларах пенсе водаш хиларца дувзаденна. Из дехар кхоачашде предложени а енна, В. П. Орлова баркал а аьнна, партеи паччахьалкхени хьашташ бахьан долаш цо мел даьчох. М. С. Горбачева оттайир РСФСР Лакхехьарча Совета старейшийнай Совето хьаллаьца йо я а РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председателалла КПСС ЦК Политбюро член В. И. Воротников харжара йола предложени.

Депутаташа чІоагІийр пенси водаш хиларца дувзаденна В. П. Орлов РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатела деккарех мукъавалийтарах йола предложени.

Берригаш раьза а болаш тІаийцар РСФСР Лакхехьарча Совето КПСС ЦК Политбюро член, депутат В. И. Воротников РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председателалла харжа р а х и РСФСР Министрий Совета председатела деккарех из мукъавалийтарахи бола соцам.

Дош лу КПСС ЦК Политбюро члена, РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатела В. И. Воротниковна. Поккхача посте ше харжарах депутаташта баркал а аьнна, цо дош делар сий деш щийна тІадилла гІулакх чакхдаккхара дерригаш низаш дІалургда, аьнна.

Депутаташ болалу ден повестка шоллагІдола дош дувца. Ювц КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат А. В. Власов РСФСР Министрий Совета председателалла хьожаварах йола предложени. Цу деша хьакъехьа соцам тІаэц берригаш раьза а болаш.

КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, РСФСР Министрий Совета председатела А. В. Власова чІоаггІа баркал аьлар республика Лакхехьарча Совета шийх тешам боларах.

Цу тІехь шийн болх чакхбаькхар РСФСР Лакхехьарча Совета аргІана йоацача сессе.

РСФСР Министрий Совете

28 сентябре хиннача РСФСР Министрий Совета Президиума заседане кхыдола дешаш дувцаш анализ йир Нохч-ГІалгІай республика халкъа боахама деррига доакъеш практически чІоагІа тІехьадуташ, уж дегІаухача йоккхий диспропорцеш еш из социально-экономически дегІайоалаеш бьча балха тІа хиннача цІенхаштарча кхоачамбоацарий.

Дуккхача а даькъе из хьахилар шоай решенеш кхоачашъяра Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомаша тІахьожам ледара лоаттобарах, республика комплексни социально-экономически дегІаахара дешаш кхы а хьинарегІа кхоачашдара шоашта еннача бокъонех пайда на эцарах, цун территоре тІа йолча предприятейи организацейи болх ма боагГІара вІашагІа ца тохарах.

— Республика промышленность геттара мюлг дегІайоагІа. Масала, 1988 шера январе — августе промышленни производства боарам 0,2 процент мара лакхбалазар. Юрташна бах 60 процент нах. Агропромышленни комплекс дегІайоалаярга дукха средташ дІаухийт. ХІаьта цхьан сага сих кхачан, керттера продукташ юаш хиларга диллача РСФСР-е эггара тІехьайнсарех цаІ я республика.

Ира да баха нах фусамашца Іалашбара дош. Городашка бахача берригача нахах 22 процент бола дезлаш фусамашта аргІана латт. Иштта доллаше а нах чубаха цІенош хьалдара планш цІанкха кхоачашъяц. Баха нах больницерча мьнгешцен лоращен Іалашбара хьакъехьа республика РСФСР-е 73 моттиге я. дийнахьарча юкъарча дешара школашка шоллагІча смене деша дагІа бераш автономни республикашта, краяшта, областашта юкъе эггара дукхагІа да. Социальни сфере тІехьадусаш хилар бахьан долаш, боагІаш эгІазъух нах, цо ловду цар къахьегамен социальнийн хьинар.

РСФСР Министрий Совета Президиумо Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет декхарийла йир республика социально-экономически дегІаухача эттача хьала кІоаргга анализ е, КПСС Ерригсоюзни конференце дІадехарашка хьежжа кулгалдара стиль а методаш а эргайсахаргйолаш хьадда гІулакхаш де, бахача наьха хьаштийн эшарийн хьакъехьара гІулакх овлангара хувца.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

ТІЕХДИКА ХЬОКХАМАШ

Укх тІеххьарча хана дукха дика дешаш хоз вайна Малгобекски района хьайбаш леладерий балхах. Цох тамаш елга а дац, хІана аьлча паччахьалкхен планаш кхоачашъелга закон а хинна дІаэттад укхазарча боахамий кулгалхошта, къахьегама коллективашта. ДІабахача ийс бетта, план 3030 тонн йолаш, паччахьалкхенга ехкай 3233 тонн шура. Дулх дохкарах йола план а тІехкхоачашъьай. Соахка укх хана хинначул 50 килограмм дукхагІа шура йоаккх хІара кхоабача Іаттагара.

Района хьайбаш леладерашта юкъе яьржача социалистически яхье цахаддаш хьалха латташ хьабоагІа «Алханчуртский» совхоза къахьегамхой. Чакхъяьннача кхаь кварталагІа цар паччахьалкхенга дехкад 444 тонн дулх. Дукха хІама ца эшаш шера планагІа дар да из. ДІадахача шерашка тІехьабусаш хиннача «Малгобекский» совхоза хьайбаш леладераша шура дІачуялара шера план кхоачашъяь йоаладаш латт.

— ДикагІболча дояркай цІераш - яха лов сона, — аьлар моттигерча районни агропромышленни объединене керттерча зоотехника Цицкиев Мухьмада. — Уж ба Евлоева, Коригова, Батаева, Картоева, дуккха кхыбараш. Цар хьинаро аьтув беннаб тхона карарча шера кхоалагІа квартал тІехдика хьокхамаш долаш чакхъяккха.

ТІЕХЬАБУСАРАШ БЕЦАРЕ...

Укх тІеххьарча хана дикагІча оагІорахьа хувцаденнад Сунженски района хьайбаш леладерий гІулакхаш. Деррига хьинар тІадерзадаьд цар паччахьалкхен планаш шу долалуш тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара.

Чакхъяьннача кхаь кварталах, — план 3270 тонн йолаш, 3415 тонн дулх дехкад района колхозашен совхозашен, — аьлар «Сунжа» яхача агропромышленни объединене керттерча зоотехника Хаштыров Башира.

— Къаьстта белгалбаккха лов сона XIX партсъезда, XX партсъезда, ЦІеча Эскара, Кирова цІерагІчеи «Победа» яхачеи колхозий хьайбаш леладерий болх. Цахаддаш овсаре къахьегаш хьабоагІа уж. Масала, «Победа» яхача колхоза коллективо планал тІех 54 тонн шурен бархІ тонн дулхи дехкад паччахьалкхенга.

Соахка укх хана хинначул 260 килограмм дукхагІа шура йоаккх района доякаша хІара беттача Іаттагара. Из эггара дог гІоздоаккхаш бола хьокхам ба. Цо тешал ду укхазарча хьайбаш леладераша доахаш Іул доккхагІа де а ца гІерташ, берригa теркам хьайбаша хьалур алсамдаккхара тІабахийталга.

ДикагІа лел гІулакхаш коа тІара оалхазараш леладеча даькъе а. План 1500 эзар йолаш, укхаза гулдаьд 1564 эзар фуъ. Планал 24 тонн дукхагІа тха дехкад районерча жа леладераша.

Новкъа дале а, белгал ца даькхача далаш, уж толамаш доахача массадолча боахамаша ихьатарра дакъа юкъединьа ца хилар. ТІехьаюсаш я «Путь к коммунизму», «Восход» яха колхозаш, «Серноводский», «Ассинский» совхозаш, кхыяраш. Шеко яц, тІехьабусараш бецаре, района хьокхамаш тоъал лакхагІа хургдар.

М. ЭРЗИЕВ.

Парторганизацешка— отчеташи хоржамаши

ЭРГАЛОНИЙ ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕШ

Назранерча АТП хиннача отчетно - хоржамий партсобране хиннар дувцалехьа, лоацца экскурсе е лов гаьна йоацача селханенга.

Харцхургдац, района предприятешта, организацешта юкъе перестройка дІайолаяра стартага диллача — хьалхле цу предприяте автотранспортникашка я, аьлча. Хила а хиннай укхаза укх тІехьарча цхьан-шин шера духха керда эргалонаш, хІанз хулаш а йоагІа. Газет дешарашта дагадоагІа хургда: цхьа ший тайпара дІайолаелар укхаза перестройка а. Цкъарчоа цхьа низ болча пружинаша дІалаьца, тоІаяь йисача санна сеца лаьттар, тІакнха «Сердало» газето гучаяьхача приписка тІара дІайолаелар из, цу хана ше язъяьча статья тІа цига хиннача партбюро секретара Э. Хашагульгова а дийцар из. Дукха кулгалхой хувцабелар укхаза цу юкъа лахберча а лохерча а звеношка. Шерра балха юкъе яьлар демократи, гласность, критика, самокритика. Гучадаьлар наха чукъийлар, балха новкъа хиннар. Наха а хайра производства дай шоаш болга. ХьалхагІа мо «галечу а велла» воалавь директор а дІатІаэца тиганзар. ХІанз цу 500 — 600 саг чувоагІача коллективе цхьаь цаІ кулгалхо вац автотранспортникаша шоаш ца хоржаш.

Иштта хувцаелар укхаза хьалха хиннача кулгалхой штаб. ХІанзарбараш наьха уйла-нигатаца ба, дІаяьннай коллективера хьалха хинна цІимхарал, вІаши боаца цатешам, озабезам.

Ше директоралла хоржача хана оттаяь из предприяти дегІаахара социальни программа кхоачашъеш ва А. Ужахов. Цун цох ка а йоал, хІана аьлча наха хьаллоац по цу хьакъехьа дІадоладаь хІама. Дукха гІишлон балхаш деш латт предприяте коа тайп-тайпара соцкультбыта объекташ хьалъеш. Сихача темпашца урагІйодаш латт керттера объект — культурно - бытовой корпус. СалаІара, дегІатІарча лостама, даара наха мел эшар хургда цу чу: салоІа помещенеш, столови, барзкъа хувца бытовкаш, шийла-дІайха хий дола душевойш, лувча бассейн, кхыяраш. Цунца урагІйодаш латт технически ремонтни балхаш дергдола йІайхача Іанарца йІохьергйола боксаш, машинаш юла механически мойка, административни корпус.

Иззал балхаш дешше а, хІаьта самофинансироване, самоокупаемоста хьисапе болх бешше а къахьегама овсарле а йожийтац автотранспортникаша. Дерригача технико - экономически хьокхамех йола 8 бетта планаш а ТІехкхоачашъяьй. Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяьй 100,8 процент, цІена пайда бара план — 124,8 процент (вешта аьлча, планал совгІа 61,7 эзар сом ахча дижад предприяте кассе). Мухь дІа-хьа бахьара план цу юкъа кхоачашъяьй 100,6 процент, хІаьта договорах йола балха объемаш 100 процент.

Иштта накъаера АТП коллектив шоай коммунистий партийни отчетно - хоржама собранена. ЗІамига яц цар парторганизаци а — 32 саг.

Лакхехьа дийцачо хьахьокх, хьадаьр могадеш коммунисташ шоай собране хийцца къамаьл де йиш йолаш хиннаргга. Иштта хург а дар из перестройка йолаялалехьа хиннача ханашка диллача. Бакъда, цу собране хазанзар цу толамашта детта тІоараш, доаха кхаьаш.

— ХІадаьр-м вай гуш да, саго дІадоаккхаргдац,—аьнна дІайолайир партбюро отчетни доклад цигара дІавахача секретара, когаметта цхьан юкъа из болх беш хиннача Х. Султыгова. — Болх кхы а дикагІа тоабара пайда ца эцаш кІалхаръюьлийта таронаш ювцаргья ная.

Йийца а йийцар коммунисташа шоаш пайда ца эцаш юсаш йола таронаш, парторганизаце, партбюрос боагІача тайпара теркам тІа ца бохийташ дута кхоачамбоацараш.

— Хьажал, — аьлар таксиста М. Арчакова, пренех ше къамаьл деш, — запчастеш енача хана вай склада наІарга хьаувттача шоферий аргІанашка. Кхьметтел наькъ тІа яьнна автобусаш, таксеш а сецаеш укхазара запчастеш хьаэца шоай аргІа хьалаца увтт водителаш. Саго хаттац царех сагага: сенна еза хьона из, мича яхьа воал хьо из, машина лерттІа лелаш ма йий хьа? Шоашта дІа меллу запчасташ нийце дІаболх шофераш. Царна юкъе дукхагІбараш уж сагота ца эшаш е вІалла ца эшаш а хул ІІа дІатехкача. Склад йоаслу. Сагота запчастеш эшараш шоай ахчах уж эца гІерташ го боахаш хьувзаш хул. Маца дІадаргда вайна юкъера гІулакх?

Дийцар собране из «сона яха лазар» дІадаргдола наькъаш а. Транспорта технический Іунал деча служба бехк ба, йоахар къамаьл даьрашa. — Цу служба начальника ха деза малагІча машина малагІа оатхал пайдана йоацача яьннай, цунна фу эш а. . ВІалла шоферашка кхача езаш а мичай уж запчасташ-м. Кхоачарг а яцар, законах йоаггІача тайпара машинашта ремонт еш болча ремонтникаша шоай декхар дизза кхоачашдоре. Диц цар из кхоачаш, тайп-тайпара баьхьанаш а лехаш юстара бувл. ТІакхха шофераша шоаш е езаш хул шоай машинашта ремонт.

— Биззача шин бетта сай автобуса со ремонт еш воаллаш цхьаь цхьа ремонтник хьатІаванзар сона, кхьметтел гІо-новкъостал де а, — аьлар М. Дзортова.—Ремонт а наькъаш дар а — деррига а шоферашта дІатІадиллад вай. Цудухьа хул запчасташца а кхы мел долча гІулаккашца а кегар.

— Керттера технически Іунал саррахьа машинаш балхара чуяьхача де доатІа, — йоахар механика М. Касиева. — Ремонтникаш хьабоагІа. Бакъда, из болх хьабе инструмент-м хилац царна. ТІакхха фу де дезаш ба уж?

Коммунисташа дийца дукха кхоачамбоацараш эггара хьалха дувзаденнадар предприятерча хІара службас ший декхар доаггІача хайпара кхоачаш ца дарца, царна кулгалдеча наха шоай де доагІар хьа ца дарца, администраце уж бехктокхаме ца озарца.

— Дукха машинаш юс гараже, ший ханнахьа хьачу ца йоагІаш а вІалла юха ца йоагІаш а юс, — йоахар наькъашка автотранспортни хатар ца хиллийтара волча директора заместителя Э. Гиреева. — Цу гІулакха цхьаккха дисциплина яц вай коа. Хьанна хов бийсаш, хІаьта балха мукъа долча деношка уж машинаш мичахьа кхест, цар фу хатар ду? ЦІенхаштта партийни теркам тІабахийта безаш гІулакх да из. Духхьал администраце приказех тийша дита а йиш йоацаш.

Лоацца аьлча, партийни позице иралца, перестройка ханарча боараме чакхъьлар собрани. Чулоацам болаш, де дезачуи хоадам болаш бар коммунисташа тІапйца соцам а. Цу тІа белгалдаьха наькъаш чакхдоахе, дийца кхоачамбоацараш дІадоахе, кхы а сихагІа дІагІоргьл АТП-ра перестройка. Цу гІулакха хьалха латта хьннар а инициатива а йолаш ва цар хержа партбюро секретарь Х. Султыгов.

М. КАРАЕВ.

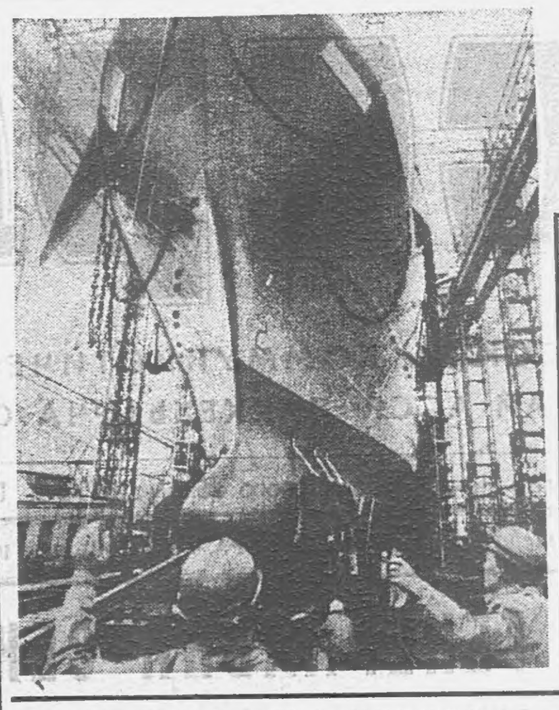

УКРАИНСКИ ССР. «Антон Гурин» яха керда транспортни рефрижератор хи тІа яьккхай Коммунара цІерагІча Николаевски кемаш деча завода болхлоша. Из хи тІа яьккхай завод хьаяь 200 шу кхоачача дийнахьа (сурта тІа).

А. КРЕМКОЙ сурт.

ТАСС фотохроника.

ХРОНИКА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо дІаяьккхай Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета доагора промышленноста Управлении Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета маьхха пекарни а макаронни а промышленноста Управлении, царех йоагІйоагІа производственни объединенеш еш хиларца дувзаденна. Нов. Б. К. Чагаев мукъавалийтав Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета доагора промышленноста Управлене начальника декхарех, нов. Б. Я. Шайхаев—Нохч-ГІалгІай АССР маьхха пекарнеи макароннии промышленности Управлене начальника декхарех кхыча балхаш тІа болхаш хиларца дувзаденна.

НГІАССР Министрий Совете

Ший аргІанарча заседане Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето дийцар халкъа эша товараш арахецилга алсамдаккхара хьакъехьара КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъяра мероприятеш НГІАССР моттигерча промышленноста министерствос чакхъяхарах дола дош.

Белгалдаькхад, халкъа эша товараш арахецалга алсамдаккхара шийтталагІча пятилетка хьалхарча шин шерен ах шерен министерствос белгалара болх баь хилар: 1985 шерага нийсдича 1986 шера 7,2 процент алсамдаьннад товараш арахецилга, 1987 шера — 25,8 процент, 1988 шера — 61,2 процент, 2,5 шера йола комплексни задани 117,4 процент кхоачашъяьй, хІаьта хІанзара план — 115 процент. Цу юкъа карадерзадаьл 443 керда изделн хьаелга, планагІа 236 йолаш. ЛакхагІа дикал йола товараш арахецилга 3,6-зза алсамдаьннад.

Цунца цхьана алапен фонда цхьан сома кийчьещ дола халкъа эша товараш арахецилга шерагара шу мел доала лаьгІлуш латт. 17 позицех оттадаь дола паччахьалкхен заказ 1988 шера хьалхарча ах шера изделей ялх позицех кхоачашдеш дац (кІувсаш, швейни, электротовараш, пластмассех яь изделеш, бытовой химе товараш, иштта кхыдараш). Даим а телхаеш я поставкай дисциплина.

«Н»-и «Д»-и яха индексаш тІалатта цхьадола товараш, царгара дІадехачунга хьежжа дац. Продукце дикал лоха хилар бахьан долаш моттигерча промышленноста предприятешка стандартизацеи метрологеи Нохч-ГІалгІай центро укх шера ворхІазза бокъо еннаяц продукци торговле дІаяхьийтара. Эшшача боараме кхоачашъеш яц вІалла чоалхане доацача боахама-бытовой товарашта йола торговле министерства заявкаш, торговлеца барт ца беш производствера дІаяьхай наха чІоагІа ховтташ хинна дукхха изделеш.

Минместпрома хьал кхоачам болаш дац. Финансированн ца яр бахьан долаш гаьнадаьннад «Металлист» яха завод хьалъелга.

Кхоачамбоацараш дІадахара гаьна ца доаххаш де эша гІулакхаш де декхарийла яьй Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето моттигерча промышленноста министерство.

Моттигерча промышленностен финансайн министерствашта тІадиллад «Металлист» завод хьалъяьккхара средствашш лахари «Силузт» яхача производственни объединене финансови хьал тоадари.

Моттигерча промышленноста министерство декхарийла я художественни промыслай производственни объединенс, «Металлист» завода, химзавода финансови балха цІенхаштта бола тІаьхьожам оттабен цар финансови хьал дІахо йодача хана кхы талхаргдоацаш цІенхаштара гІулакхаш чакхдахеи. Минместпрома тІадиллад цхьа барт а баь оттаяьча ассортиментах долча договорашка хьежжа еш йола поставкаш кхаметтаоттаяра де мел эшар де. Наха хоатташ дола товараш дукхагІа арахецилга Іалашде, дІаэцаш доаца товараш кийчделга юхасоцаде, арахецача изделей дикал лакхъе, Механизаце боарам лакхбара, халкъа эшача товарий керда тайпаш арахецалга карадерзадара гІо деш йола конструкторски разработкаш хьинарегІа производствана юкъехьулА. Предприятей производственни мощностех биззагІа пайда иийбе.

Заседане дийнад Нохч-ГІалгІай АССР зІамигача городаштен райцентраштен инженерни Іалашо яра система дегІакхувлара перспективах дола дош.

Белгалдаькхад, НГІАССР жилищно - коммунальни боахама министерствос, кхыча министерствашен ведомствашен республика бахархой хица, йІовхалца а электроэнергеца а Іалашбара дакъе укх тІехьарча шерашка дхьадола гІулакхаш чакхдаьхалга.

Цунца цхьана, боаггІача боарама дац городашка, болхлой поселкашка, юрташка баха нах хица Іалашбара гІулакх. ХІанз а тІехь 2 городен 3 райцентрен йоаца я хица Іалашо яра централизованни системаш. Эсала дегІайоалаяь я зІамигача городашка улицай дІоахала 54 процентага, хІаьта райцентрашка 36 процентага дІакхоачаш йола хий дІа-са декъара хинпровода улични сеташ. Хадданза эксплуатаци яр бахьан долаш республика нах бахьана пункташка болх беча хинпроводех 30 процент яраш телхан аварийни хьалеп я. Хица Іалашо елга дегІаахар дукхача даькъе юхадетт централизованни канализацеш е вІалла ца хиларо е цар мощность кхоачам боллаш ца хиларо.

Цу тайпарча хьале я тайп-тайпарча министерствайи ведомствайи доалахьа йолча кагийча низбоацача котельнешца чакхдоакхаш дола кагий городаш , райцентраш йІовхалца Іалашо яра гІулакх а, хано дІаделахачунга хьежжа яц электроснабжене схемаш.

Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совето чІоагІъьяй 1988 — 95 шерашкеи 2000 шерага кхаччалца йолча юкъаи инженерни сеташ дегІакхувлара, цар дукха ха йоакхаргхиларан тешшаме болх бараи комплексни программа кхоачашъяра тІалеста мероприятеш, хІаьта уж кхоачашъеларга Іалашдара декхарийла яьй горисполкомаш, райисполкомаш, НГІАССР жилищно - коммунальни боахама министерство, кхыйола министерстваши ведомствеши. Йіовхалаэнергетически боахам дегІакхувлар а тешшаме цо болх белга айдар а духьа йІовхал луш йола еррига котельнеш 1995 шерага кхаччалца йолча юкъа дІаяла еза НГІАССР Минжилкомхоза специализированни энергетически предприятей доалахьа уж хургйолаш.

НГІАССР жилищно-коммунальни боахама министерствана тІадиллад 1992 шерага кхаччалехьа республика зІамигача городаштен райцентраштен йІовхал Іалашъяра схемаш оттаелга чакхдаккха.

Министрий Совета заседане иштта дийцар кхыдола дешаш а.

НАХА ГАРГАГІА ХИЛА

Химически реагентий партийни бюро балха отчетни ха хилар КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленум хинначул тІехьагІа, вешта аьлча перестройка хана. Бакъда партийни балха тІа хувцамаш хила доладеларр 1987 шу аханел тІехьаьнначул тІехьагІа. Къаьстта цу хана 2 цех йолаялийтача, боахама расчетаген самофинансированеген даьлча, «Грознефть» объединена карайолчара «Бурение» объединене завод яьлча йолаелар коллективана йола цІенхаштара экзамен. Перестройкана кулгалдара хьакъехьа партийни бюрос отчет а луш хиннача цеховой юхьханцарчеи парторганизацей собранеша хьинар айдир коммунистий.

Хиннача событей духьхьала цІи яккхаро а тешал ду завода ерригача коллективо, общественни организацеша тІагІертта болх беш хиларА.

Цу ханал аттагІа данзар хІанз карара шу а. Хьалхарча шин бетта коллективо толаме болх бир. Цул тІехьагІа каустически сода ханнахьа хьа ца дар бахьан долаш коллектив балха тІа ка ца йоалаш йисар. Из бахьан долаш 1988 шера 8 бетта план 90,8 процент мара кхоачашъянзар. 887 эзар сома маьха реагенташ ара ца хецаш йисар.

Бакъда, август бетта-м коллективо болх во банзар. Планал совгІа 142 эзар сома маьха продукци арахийцар. Цунца цхьана ХССБ 478 тонни ФХЛС 30 тонни.

Партийни бюрос коллективе кхетама болх бу партгруппоргашка гІолла, деррига коммунисташ, еррига коллектив тІехьарча потребителий декхар шу чакхдоалаш дІатакхара тІа а ерзаеш.

Завода кулгалхошца, керттерча специалисташца цхьана партийни бюрос кадрови дош леладир, специалисташ, болхлой хьанийир. Къонача болхлой коллектив хьахилча, партийни бюрос 1-ча цеха коммунисташ тІахьийхар къона болхлой Іомабара уж шоллагІча цехе балха бахар дехаш. Эггара хьалха из тІахьехам хьаллаьцар коммунисташа Р. Н. Бавиновас, Г. В. Бекетовас, А. С. Есинова, М. В. Шульгина.

Укх шера коммунисташа шоллагІча цехе къаьстта йола партийни группа хьаеьнна предложени оттайир. Из хьаярах къонача коллектива пайда баьлар.

ХІанзарчоа кІезига пайда эцаш кхы цхьаьькха резерв а я заводе — из да цеха партийни группашеи цун кулгалхошеи цхьана вІаши гІулакхаш леладелга. Наіахьа санна хьалха партийни группаца формальни гІулакх леладаь дале, хІанз коллективе беш бола болх цо бергболаш оттадаьд. Цу тайппара, хаьдда де деза гІулакх долаш я из. Иштта уйла йолаш да щоллагІча цеха партгрупорга Бавинова Ранса Николаевнас даь къамаьл. Из принципиальни, дош хаьдда долаш хиларах коммунисташа партийни бюро состава юкъеяхийтар из, 36-ча Сунженски партконференце делегаталла хержар.

Экономически реформа кхоачашъеш хиларга, хозрасчетага довларга, керда цех болх бе йолаялийтарга хьежжа производствана доал дара структура нийсйир. Товарно-бийдала боахамах ше къаьстта участок йир, директора заместителя хулга дІа а даькхха, цун моттига чотагІа производства начальник оттавир. Иштта дале а хила майоаггІара тольяц структура. Ши цех вІашагІтоха яхаш предложенеш гІувттаю дукхагІа болча болхлоша. Цу гІулакха яь решени я, шу чакхдаллалца хьежа а хьежа, нагахьа санна цунах пайда барбболаш дале, из дош кхоачашде, аьнна.

Партийни организаце производственни кхетамен балха ма боаггІара теркам тІабахийтац. Масала, «ХІанзалца къоастадьдац упаковочни машинах дола дош. Порошока тІа даймехка машинаша лерттІа беча балхах йола даннеш яц вайга хІанзалца, хІаьта импортни машин эца средташ хьахецац», аьнна дар хьалха хиннача отчетно-хоржамий собране.

Фу хувцаденнад кхаь шера? Цкъа-дале, 1988 шера № 1 йолча цехе даймехка машин оттаяьй, бакъда цо хІанз тешаме болх бац. ХІаьта кхаь шера импортни фасовочни машин йийцаяц.

Перестройка, радикальни экономически реформа кхоачашъеча хана теркал ца еш йийта йийш яц производственни проблемаш, аьлар ше къамаьл деш № 1 йолча цеха начальника А. Д. Коломыцева. Цу хьакъехьа боагІаш бола теркам тІа ца бахийтарах партийни бюрона критика йир цо. Алаци а деций хІаьта социальни фактор? — аьлар оратора. КІезига теркам тІабахийтаб партбюрос 1988 шера 10 марта арабаьна «СССР паччахьалкхен предприятех долча Закона хьалашка предприятеша болх барах бола» КПСС ЦК соцам кхоачашбара а.

Партийни бюро хІаьта боахама текущи декхараш кхоачашдеш хиннай, кІоаргга анализ яьяц КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъеш баьча ший балха. ХІанз а дукха теркаме лоаттаду кьхьаташ язделга, легІбаьб нахаца беш бола болх.

Партийни бюро членаш коммунистий цІагІа хила, уж мишта бах хьажа боагІа, цар хьаштий йоакхо е йоагІа, аьлар болхлочо Л. Б. Щетининас. Партбюро членаш хІана хьажац наьха фусамий, берий беша, кхыча социальни дешашка, яхаш къамаьл дир завода керттерча инженера В. А. Жидкова.

Дукха да де дезаш кадраш хьахоржача а уж дІа-са нийсъеча а. Масала, 1987 шера транспортни участка начальникала хьаийцар КПСС член А. Ф. Рогачев. Из цу гІулакха тІара дІа а ваькхкар. Из дІаваькхкар производственни дисциплина толхаярах.

ХІаьта укх тІехьарча хана заводе дукха хувцабеннаб кулгалду болхлой: директора заместитель, производства начальник, № 2 йолча цеха начальник, транспортни участка, товарно-бийдала участка начальниналл, цхьабола специалисташ.

Партийни бюро декхарийла я перестройка хана партийни организаце балха тІадоване балхага хьожар тха бригада я. ХІаьта, зІамига предприяти я ала йиш йолаш яц тха завод — шера цо арахец 14 миллион условни бана консерваш.

Тха заводе болх беш ба дукхача а къамах бола нах — хІирий, гІалгІай, эрсий, гуржий, эрмалой, иштта кхыбараш. Цхьан цІен дезал санна бартболаш, дика коллектив я тхаяр. Тхоайла вІаши гІо-новкъостал ду, хьехам тел, — дика-во цхьана декъ, цул совгІа со ваха юрта а ба са дукхха доттагІий. Нахаца Іимерза баха, доттагІал леладе, хьаьнала кхаьхьега Іомаду аз сай бераш а. Уж массавар а боккхий хиннаб, юкъера образовани йолаш ба. ХІанз укх заводе болх беш ба са деррига а дезал.

«Овланга хьежжа зиза а» оалаш да. Да санна къахьегама тІера ба цун дезал а, — йоахар завода партбюро секретара Кцоев Мурада. Заводе цхьаккха саг вац уж ца бовзаши цар сий ца деши. Вешта из-м кхыча бесса хила а дагІац. Хьинаре къахьег цар, дукхха доттагІий ба цар. Иштта цун воІ Эдувард токарни цехе бригадир вола ялх шу да. ХІаьта Руслан слесарь-сборщик ва. Цун йоІ — Света сокаш хьаеча цехе болх беш я. Цар нанас, Хьасана вахара доттагІчо — Заира Урзубиевнас къахьег хьовла деча цехе. Цу заводе болх беш хиннаб хІанз маьре баха бола цар вож мехкарий Бэллан Маринан. Ала хІама дац, ше санна къахьегама тІереи интернационалисташ болаш дика дезал хьалкхебаьб цу хьинар долча саго, къахьегама ветерана Озиев Исраьила Хьасана.

— Са деррига вахар къахьегамца дувзаденна да. Сай балха ди къахьегамах дизза чакхдаьлча чІоагІа дог гІоздоал са. ХІаьта цу балха тІарча кхыча къамах болча новкъосташца докхха доттагІал а леладеш къахьегаш хиларо, из дега гІозале шозза совйоаккх са, — йоахар Хьасана іоххера тхо къасташ.

Кхы тІатоха эшаш дац, дика йоах Хьасана из. ДоттагІал — из Іалаьмате боккха лоархІам болаш хІама да. Из вайна — советски наха — эш маькх, тух, хий, малха сердал санна. ДоттагІал — из вай толамга кхувлара низ тела хьаст, цунца да вай чІоагІа. Долче, Къулбаседа-ХІирийн АССР Пригородни районе духхьал цхьа Озиевгіар дезал хинна Іац интернационални болам. Укхаза барттайна бах, оагІув оагІох а теха, цхьана къахьег ткъаь итт къамах болча наха. Царна юкъе дукха ба «Чермен» колхоза цІи хеза ахархой. Социалистически Къахьегама Турпал Алагов Темирби, дукхача ордений кавалераш Мациев Зейд, Цаболов Тарас, Терски спецбоахама болхло, XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференце делегат Котнева, санна бола бокъонца бола доттагІий. ХІаьта, тайп-тайпарча къамах болча наха юкъера доттагІал чІоагІдара докхха гІо ду предприятешкеи боахамашкеи вІашагІъехкача интернационални бригадаша, сменаша, звеноша. Даим яхар санна, цхьана ба уж. Хьалха дІаяхача хана духхьал цхьан къамех болча нахах вІашагІъехкар бригадаш. Цо хийрабоахар нах. ХІанз районерча ерригача а 421 бригадах 284 бригада дукхача къамах болча нахах латташ я. Традици а хинна дІаэттай къахьегама коллективашка интернационални доттагІлен вахташ, «Профессех дикагІвар» яха цІи делае бокъо яккхара тІехьа конкурсаш дІаяхьалта, социалистически декхараш кхоачашделга миштад вІаши хьожалга, производства хьалха латтарийи новаторийи вІашагІкхетараш делга.

Шоайла доттагІлен бувзамаш леладеча вежарашха йолча шин республика Нохч-ГІалгІайчени Къулбаседа-ХІирийчени творчески болхлой вІашагІкхетараш, доттагІлени поззен сайреназ дІайнхьай Куртат. Октябрьски, Тарски, Чермен, Майски яхача юрташка. ХІаьта, цига каст-каста хул нохчийи, гІалгІайи, хІирийи яздархой произведенеех йола книжкаш дешарий конференцеш.

Белгалдаькхка деза, районе дукхагІа терко ю нах бахача моттигашка дІа а ухаш, луча кхетама балха. Агитатора цІеношка каст-каста къамаьлаш ду парте райкома секретараша, районни партийни, советски болхлоша, агитаторашеи политинформаторашеи. Кхаь меттала — эрсий, хІирий, гІалгІай арадувлача «Ленина Байракх» яхача районни газета оагІонаш тІа кепаетт доттагІалах лаьца йола, иштта Пригородни районаца социалистически яхь лелаеча районашкара матерналаш. ХІаьта ховш ма хиллара, царех цаІ Назрановски район ма-йий. Дукха ха я цу шин района шоайла социалистически яхь лелаю. Цу тІа гІолла шерагара шерага чІоагІлу царна юкъера доттагІлен бувзамаш. Лоаллаха ядача шин района къахьегама коллективай викалаш вІаши хьоашалгІа ух, опыт дІа-юха эц, эшачоа гІо-новкъостал дутайп-тайпарча къамах болча наха юкъе доттагІал, гаргало тоссалу. Иштта хІара шера Ленина цІерагІчеи «Чермен» яхачеи колхозашка коартолаш дІаюв «ДоттагІлен кхашка». Цу кхашкара чунйца коартолаш ехка даькхха ахча хьожаду машара фонде. Иштта, Пригородни района Хетагурова цІерагІча колхоза звеньевойс Тедеева ший техникаца, фуца дІадахача шера Назрановски района «Октября 40 шу» яхача совхозе гектар майдан тІа дІайнйра коартолаш. «ХІаьта шоай аргІанна, царца яхь лелаеча ТІой-Юртарчара цу колхозе 70 гектар тІа хьажкІаш дІайнйра. Цул совгІа, ший йоккха опыт Тарски лаьтта леладерашта дІател цІихезача хьажкІаш лелаерхочо. Социалистически Къахьегама Турпала Кодзоев Бахьаудина.

Цу тайпара Пригородни района партийни организаце идейно-политически интернационални кхетам балара дІахьоча организаторски балхо ший пайда лу. Районе холуш тоаденнад морально-психологически хьал, къахьегама коллективашта юкъера бувзам чІоагІбеннаб, дегІаух интернационални бракаш, тайп-тайпара къамах болча дукхача дезалашта юкъе хьахиннад доттагІлен бувзамаш.

Цу деррига а гІо ду болхлой общественни къахьегамен хьинар айдара.

К. ЮСУПОВ.

СОАССР.

Вай лоалахой болча

ДоттагІалца ба вай низ

«Известия-89»

«Известия Советов народных депутатов» яха газет хIара дийнахьа арадоаха дуккхача наха дола политически юкъара газет да. Из арадоах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо. Цун хIара номера хьалхарча оагIо тIа яздаь да: «Газет арадувл 1917 шера марте денз». Мехха эггара къаьнагIчарех цхьа издани йола «Известия» Ленина, Октябрьски революце, Къахьегама ЦIеча Байракха орденаш енна да. Газета хIара дийнахьара тираж итт миллионал совгIа экземпляр я.

«Известия» кIирагIа ворхIазза арадоал дийнахьа шозза долаш: сарахьа Москванен Іуйрийна берригача мехкан. Тха газет ялх оагIув йолаш да. Бакъда кIирандийнахьа йиъ оагIув мара хилац цун. Цу тIа хул дукхагIча даькъе оперативни информационни материалаш. XIаьта салоIа ши ди тIакхоачаш «Известия» арадоал бархI оагIув йолаш. Цу тIа хул «Кердача хоамий панорамагара» денз очеркашкеи литературах а искусствах а йолча обзорни статьяшкеи кхаччалца еша эггара тайп-тайпара йола материалаш. «Известия» арадоах 59 городе, царех 56 городе из дIадохьийт фототелеграфагIа.

Газета керда номер цхьан дийнахьа мара пайдана яц, яхаш дувц. Из нийса дац. Бакъда газето ювц сиха додача ден событеш, цун йоакхо, дегагIоз а къувлар а. XIаьта ерригаш хьайийача, газета оагIонаш тамаше свойство йолаш я: ерригa ха шийна чулоац цо. Хьаеллал «Известей» подшивкаш, цун IажагIъеннача оагIонаш тIара шуца дувцаш хургья ха ше. Дувцаргда Советий мохк хьахилара а дегIабара а историех, цкъаза турпалал трагедеца уллув йолаш долча, сий долаш а хала а хиннача, хьайна дуIа санна а чоалхане а долча историех.

Газет дийна а социальни а организм я. Из низ болаш да миллионаш болча читателащарча, общественни хетачун трибуна хила, коллективни пропагандисти коллективни агитатори хиларал совгIа, из иштта коллективни организатор хила этта да из. Перестройка ечен ерригa советски общество революционни керда йоакхачеи вай деношка къаьстта доагIаш да уж керттера дIадехараш.

Газет, цун хIара номер эггара чIоагIагIа чулоацам болаш, безаме, теркам тIаозаш мишта ергья яха дешаш, уж журналистий даиман дола дешаш къаьстта ира айттад 1989 шера балха план оттаеш «Известей» редакцена хьалхашка.

Вай дах чоалханечеи низкъалчеи хана, общество революционни керда йоакхача хана. Перестройка тIехь-тIехьа вахаре кIоаргIу, наьха общественни сакхетамеи хIара дийнахьарча практикаи башхало белгал а йоакхаш. TIехь-тIехьа лакхлуш латт социальни хьинар, дIадоладаьр чакхдаккха парте яьча чIоагIалонах бола тешам холу цхьадолча, редакце ухача геттара дукхача письмошца. Цхьадолча бетташка хIара дийнахьа «Известешка» кхоач ши эзар гаргга письмо.

Цхьаболча читателаштa газетах хет новкъостал дергдола а берригаш бувцаргбола а тIеххьара инстанци. Бакъда дукхагIболча наха редакце письмо дайт юкъарчал доаццаш паччахьалкхенна доал деча юкъе даькъа лацар, шийна хетар гуччахь дIаала, цу е вокх деша хьакъехьа раьза хила е раьза ца хила таро хилар лерхIаш. Цу тIара хьадоагIа оттаяь проблемаш дукха хилар. Мишта хувцаргья маьхаш хьахилара механизм? Сево юхаувз Кхачан программа кхоачашъелга? Мишта дегIаба беза кооперативни болам, практике мукъалой гIулакхаш де колхозаштеи совхозаштеи? Харжа безий директораш, хIаьта мишта харжа а беза? Мишта гIулакх хила деза вай мехка историца?

Кхетадеш ма дий, редакце деррига письмош арадаха таро йоацилга (оаш белгалдаь хург ма дий) «Известия» шоай оагIоний дикка доккхача даькъ тIа письмош арадоахача дукха доацача центральни газетех цаI дале а.

«Ах шера а кхы дукхагIча хана а тIехь хIана доах нах баха цIеношка чуховшабелга?.. «Цхьадола хIамаш динза а долаш, баха чухайшарий тоас езаш гIетта линолеум, дIа ца къовлалу кораш, во, нийча яь штукатурка йолаш хьа хIана ийду керда даь цIенош?». Къулбаседа республикашкара редакце даьхкача бIаьш долча письмош тIарча цу дешашта жоп делар «Известия» тIа араяьннача (4.01. 1988 ш.) «ЦIа дIаденнад. Нах чуховшабелга тIехьатетт» яхача статьяс. Хьагучадаьлар гIишлонхой хинна ца Іеш нах чубаха мегаргдоацца цIеношш уйла ца еш, города, республика цхьадагалаьца «планий хьаштий» духьа мегаргдолаш лаьрхIа хьайдеш йола моттигерча Советий комиссеш эггара хьалха бехке хилар.

Читателий письмоца дувца йиш хилийтар «Известия» газетага грипп хиларагIа Нальчика школаш дIакъовла яь городской комиссе решеннi лоIамагIа, кхетамза дIаяккхарах («Вирус запрета», 17.02. 1982 ш.), Іилма теркал ца дарах, Дагестана юртех кабинете цIераш тахкарах («Директивная топонимика», 2.09. 1988 ш.), Нохч - ГIалгIайчене совлен йолча къахьегама ресурсех пайда эцара проблемех («Человек ищет работу, а работа — человека», 7.01. 1988 ш.), Махачкала — Сортировочная станце машиннаькъахой опытах («Вариант Гаэнева», 1.04. 1988 ш.), Нальчике наха шоашта цIеношш хьалдарах («Построить свой дом», 4.05. 1988 ш.), Къулбаседа XIирийчен автоуправлене кадраш шоай лоIаме хьахаржарахи дIа-са нийсъярахи («Игра в демократию взята на вооружение чиновников», 16.09. 1988 г.) и. кх. а.

Эггара хьалха тха сатем боабеш я республике шерра овлаш хийца куначенстваи протекционизмаи проблемаш хинна ца Іеш. Къулбаседа Кавказа автономни республикаи правоохранительни органашка социалистически законность гIожа телхаеш хиларах йола сведенеш.

ДIадахача шера шоззеи укх шера шоззеи гIоттайир оаха гIишлош яра системе бумаготворчестваи графомаиеи проблемаш, цу гIулакха «Каббалкграждан п р о е к т» трест йовзара объект а хержа («Рутина под знаком прогресса» и «Вместо дела — горы бумаг»). Газето-м гIо дир проблемаш къоастае: кIезигагIа хилар центрера яха «входящий» «исходящий» директивни указанеш.

Мишта латт гIулакх Къулбаседа Кавказа гIишлон кхыча организацешка? Жоп лац, сайцаб.

TIаккха тахан а тIехьа, перестройка кхоалагIча шера, дIадаккханза долаш да «цхьа халахетар хургдийтеш, хьакимаш эгIаз гIоргбий-теш?» яхар.

1989 шера планаш увттаеш «Известия» газето дерригa а ду XIX Ерригсоюзни партийни конференце решеней кIийлен тIа. Газета ший керттера де лерхIар хет хIанзарча хьалашка кердача строя ленинскеи куц меттаотгадеча, из тIадиттарехи деформацеехи мукъайоаккхача, общество дегIа ца яйташ къувлаш а социализма потенциалах бизза пайда ца эцийташ а мел хинначох мукъадовлача партена берригача низаца новкъостал дарах.

«Известия» газета декхарийла да халкъа депутатий Советий балхах дар читателашка дIадовзийта. Сийлахь-боккхача Октябрал тIехьарча дерригача шерашка хинна советски вахар а тема керттера я хIанз а газета оагIонаш тIа. Бакъда 1989 шера «Известия» газето къовсам лоаттаберба эггара хьалха вай общества политически система корта хиларах тарра, цох паччахьалкхе хьахулийтар хиларах тарра Советий лоархIам геттара лакхбара тIехь. Еррига Советаш - реально болх беш хургйолаш, паччахьалкхен Іаьдален доал дареи инициативни, полномочни центраш хургйолаш хилийтар, керттера декхар да. Халкъа депутатий, ший читателий, штатни болча а штатни боацача а корреспондентий новкъосташца газето лерхI ерригача Советий балха кIоаргга анализ е, цар балха тIа эггара духхагIа нийслу кхоачамбоацараш гучадаха, социализма демократически принципаш гIулакхаца кхоачашъеш хиларах йолча опытах дувца.

1989 шера «Известия» газета берригача балха тIа керттера хургба радикальни экономически реформа кхоачашъяра тIехьара кховсам. Ховш ма хиллара, парте хьадда оттадаьд укх гарггарча шерашка доал дара тIехьъьянна йолча централизованни, командни системагара экономически методаш гIойленахьа хилара, централизмаи самоуправленеи ма могга цхьана хилийтара кIийлен тIа демократически системага довлара гIулакх. ХьатIадоагIача шера «Известия» газето лерхI экономически темаи материалаш предприятийн бокъонаш чIоагIа шерьяро, уж шоай лоIаме хилийтаро практике луш долчоа, теркам тIабохийташ, планировани порядок мишта караерзаю хьожаш, доал дара организационни структурашка хула хувцамаш, маьхаш хьахилар эргадаькхха тоадар, производства средташ оптови йохкарга довлар дувцаш араяха. Редакце сатувс «Известия» газета экономически выступленеш бакъдар нийса а ма доагIара а дувцаш, рекомендацеи цIенхашттара Іилма кIийле йолаш, дикагIбарий опытаца чIоагIало лувцаш хиларга. Журналисташа-известинцаша шоай эггара хьалхара декхар лерхI хозрасчетеи самофинансированеи кIийлен тIа хьаеш йолча боахама керда механизм снхагIа болх бе йолаялийтара новкъостал дарах.

«Известия» газета оагIонаш тIа йоагIаш йола моттиг лоацаргья КПСС къамий политика кхоачашъяра темаша. Ленински хьисапе къамий политика дIаяхьар — из да хIара къаман а бIарча хьайийача мехка а хьашташ ма могга диззагIа теркал дар. СССР дерригача халкъий вежарашха дола доттагIали интернационални цхьоагIон чIоагIъяр. 1989 шера «Известия» газет дага да союзнии автономнии республикай, автономни областийн округийн вахар диззагIа дувца, къамий политика ленински принципаш чIоаггIа а хадданза а хьаллоацаш бола Іилма, литература, искусства ший авторашца ца Іеш, Къулбаседа Кавказа автономни республикай правоохранительни органашка социалистически законность гIожа телхаеш хиларах йола сведенеш.

ДIадахача шера шоззеи укх шера шоззеи гIоттайир оаха гIишлош яра системе бумаготворчестваи графомаиеи проблемаш, цу гIулакха «Каббалкграждан п р о е к т» трест йовзара объект а хержа («Рутина под знаком прогресса» и «Вместо дела — горы бумаг»). Газето-м гIо дир проблемаш къоастае: кIезигагIа хилар центрера яха «входящий» «исходящий» директивни указанеш.

Мишта латт гIулакх Къулбаседа Кавказа гIишлон кхыча организацешка? Жоп лац, сайцаб.

TIаккха тахан а тIехьа, перестройка кхоалагIча шера, дIадаккханза долаш да «цхьа халахетар хургдийтеш, хьакимаш эгIаз гIоргбий-теш?» яхар.

1989 шера планаш увттаеш «Известия» газето дерригa а ду XIX Ерригсоюзни партийни конференце решеней кIийлен тIа. Газета ший керттера де лерхIар хет хIанзарча хьалашка кердача строя ленинскеи куц меттаотгадеча, из тIадиттарехи деформацеехи мукъайоаккхача, общество дегIа ца яйташ къувлаш а социализма потенциалах бизза пайда ца эцийташ а мел хинначох мукъадовлача партена берригача низаца новкъостал дарах.

«Известия» газета декхарийла да халкъа депутатий Советий балхах дар читателашка дIадовзийта. Сийлахь-боккхача Октябрал тIехьарча дерригача шерашка хинна советски вахар а тема керттера я хIанз а газета оагIонаш тIа. Бакъда 1989 шера «Известия» газето къовсам лоаттаберба эггара хьалха вай общества политически система корта хиларах тарра, цох паччахьалкхе хьахулийтар хиларах тарра Советий лоархIам геттара лакхбара тIехь. Еррига Советаш - реально болх беш хургйолаш, паччахьалкхен Іаьдален доал дареи инициативни, полномочни центраш хургйолаш хилийтар, керттера декхар да. Халкъа депутатий, ший читателий, штатни болча а штатни боацача а корреспондентий новкъосташца газето лерхI ерригача Советий балха кIоаргга анализ е, цар балха тIа эггара духхагIа нийслу кхоачамбоацараш гучадаха, социализма демократически принципаш гIулакхаца кхоачашъеш хиларах йолча опытах дувца.

1989 шера «Известия» газета берригача балха тIа керттера хургба радикальни экономически реформа кхоачашъяра тIехьара кховсам. Ховш ма хиллара, парте хьадда оттадаьд укх гарггарча шерашка доал дара тIехьъьянна йолча централизованни, командни системагара экономически методаш гIойленахьа хилара, централизмаи самоуправленеи ма могга цхьана хилийтара кIийлен тIа демократически системага довлара гIулакх. ХьатIадоагIача шера «Известия» газето лерхI экономически темаи материалаш предприятийн бокъонаш чIоагIа шерьяро, уж шоай лоIаме хилийтаро практике луш долчоа, теркам тIабохийташ, планировани порядок мишта караерзаю хьожаш, доал дара организационни структурашка хула хувцамаш, маьхаш хьахилар эргадаькхха тоадар, производства средташ оптови йохкарга довлар дувцаш ара-

Республике шерра чакхдоалаш да коартолаш чуэцара тIадерзадаь балхаш. Хаоттам аттачарех ца хиннача укх шера дуккха халонаш лайнай коартолий кхаш леладераша. Дукха къахьега дийзар цар хьувкъам кIалхарбоаккхаш. Деррига зе дIадаккха аьттув баьннабеца а, из дикка кIезигде иза кхаьчаб царех дукхагIбарий.

Масала, Назрановски района «Экажевский» совхоза Евлоев Ахьмад керте латта звено. XIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 130 центнер коартолаш чуэц цо. Цул совгIа хьаькхха продукци дика а я.

— Цу зIамигача коллектива цIи эггара хьалха якха лов сона, — аьлар Назрановски районни агропромышленни объединене председателе заместителе К. Аушева. — Шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдеш хьайоагIа из.

Бокхча теркам тIабохийт совхоза кулгалхоша, специалисташа коартолий кхаш леладерий болх ма хулла дикагIа дIагIоргболаш. Цу гIулакха оарцагIъяькхай духха техника, нах. Каст-каста воагIа укхаза совхоза директор Я. Галаев а.

М. КАРТОЕВ.

СУРТА ТIА: Я. Галаев (аьттехьарвар), А. Евлоев, коартолаш чуэцаш бола мехкарий.

С. ХУГАЕВА сурт.

Къахьегама ресурсаш: мишта пайда эц царех

Кердачун зIиргаш дегIадоаладе

Къахьегама ресурсаш эшачул совгIа хилара дош чIоагIа ира латт вай республике. Къаьстта Назрановски районе. Цох лаьца цкъа мо дукхаза яздаьд оаха, керттерча даькъе критика а еш. МалагIа хувцамаш хиннад цу даькъе? Цу хаттара жоп лаха дагахьа ТIой-Юрта дахар тхо.

TIой-Юрт тоъал дукха нах баха моттиг я. Духхьал къахьега йиш йолаш кхо эзар совгIа саг ва укхаза. Белгалдакхха деза, из цифра шерагара шерага алсамйоалаш йоагIалга а. TIаккха мичахьа дIатарлу селлара дукха нах, ер ма йий аьнна йоккха промышленни предприяти йоацача юрта?

— Керттерча даькъе тха юртахоша болх бу «40 лет Октября» яхача совхозе, — аьлар моттигерча юрта Совета исполкома председателе Зурабов Ахьмада. — Цу боахаме цахаддаш къахьегаш ТIой-Юртара 600 саг ва. Аьхкий, юртбоахамера балхаш сихделча, шюзза дукхагIа хул уж.

Кхыйолча, дукха е кIезига балха кулгаш эшача моттигех дувцаш хилча, хьоахае еза барзкъаш тега пех, школаш, тикаш, участкови больница, берий беш, аптека, баня, музыкальни школа, бувзама узел, кхыяраш. Цу тайп-тайпарча организацешка кхъхьегаш 400 гаргга саг ва. Царел кIезигагIа бац лоалахарча Къулбаседа-Хьирийчен промышленни юртбоахамен предприятийн дIатарбеннараш. Уж болх беш ба Орджоникидзе, Беслане, Чермене, вежарашха йолча республика дуккхача юрташка. Юкъера лаьрхIача шера 350—400 саг мехка гаргарча а гаьнарча а регионашка договорагIа болх бе дIаух. КIезига бац ТIойюртахой Омски, Тюменски, Свердловски, Ростовски областашка, Красноярски крае, Казахстане.

Из деррига дале а, хIанз а хьалха да эшачул совгIа йолча къахьегама ресурсий проблема юрта къоастаяьй ала. Фу ду цу даькъе юрта Совета исполкомо?

— Укх шера керда балха моттигаш хьаяра тхона оттаьча планагIа бIаь саг дIатарве веаш дар тхо, — йоах А. Зурабова. — Из декхар хIанзале тIехкхоачашлаьл. Шу чакхдалале кхы а 20—30 балха моттиг хьаелла тхоай аьттув баларга сатувс оаха.

Малагга таро я из дара? ТIой-Юрта болх беш я швейно - полеводчески цех. Везткъа саг чувоагIа цунна. Аьхкий совхоза кхашка къахьег цу чурча кхалнаха. Хьаьта хьувкъам чуйца баьлча барзкъаш тега болалу уж. Вешта аьлча, бIарччача цIера де хIама корадоагIа царна.

Из цех хьалха юртара клуб чухиннача цIагIа я. Йоккхача помещенех ах мара дIалаьцаяц цо. Юхейнсар цхьаккха пайда ца эцаш яьсса латт. Лаьрхга да цига барзкъаш тега оборудовани оттас. Из дича юртара кхы а 70—80 кхалсаг балха хьазца йиш хургъя. Сево соцадаьд гIулакх? Бахьан—эшаш йола оборудовани яц. Хетачогга, укхаза ший дош ала деза Назрановски райисполкомо, моттигерча совхоза кулгалхоша. Керттерча даькъе цар хьашт долаш ма дий из.

Тахан вай вахаре шерра моттиг дIалоац кооперативни боламо. Цу хьакъехьа цхьанца хувцамаш хиннад ТIой-Юрта. Масала, моттигерча юрта Совета исполкома гаьна доацнаш хьайийллай «Эрзи» яха цIи тилла кооперативни кафе. Виъ саг ва цу чу къахьегаш. Юртахоша дикадар мара алац царех.

— Тхъо саг ва юрта кхаьнхех кетараш хьаяра, тIехьнахьа дувхаду барзкъаш тегара патент нийца, — йоах А. Зурабова. — Кастта дIадургла кхы а ворхI свидетельство.

Укх тIехьарча хана шоай доалахьара цIеношш хьалдара 160 участок еннай юрта бахача наха. Цхьабараша, лардаш ехка а баьнна, цIенош хьаллоладаьд, вожаш хIанз а тохалуш мара бац. Укхаза дош отт, ма дика хургдар ТIой-Юрта ма хулла дукхагIа гIишлон кооперативаш хьайийллача, хIанзарчоа уж шиъ мара яц. ЦаI — аьшкбетонни керамзитни блокаш хьаеш, шоллагIъяр — чура балхаш деш. Цар гаьнна иш кхачаш юртахой хьашташ кхоачашде. Из кхоачамбоацар дIадаккхара оарцагIбовла беза юрта Совета депутаташ, совхоза кулгалхой. XIаьта гIишлон кооперативаш хьаелла ловш бола нах укхаза кIезига бац. Хьалаха беза уж, новкъостал де деза царна.

Бокъонца бала хиннаб ТIой-Юрта бахача наха юрта юкъе хьалле долалаьча культура цIенах. Мел дукха дийцад пох лаьца, цхьабакъда, хувцалуш хайра хIама дац. Масала, укх шера цу объекте де деза балхаш 100 эзар сома маьха да. хIанзлехьа хьадаьраш царех италагIа дакъа а дац. Тхо пига хиннача дийнахьа саг ваццар цу объекте.

Новкъа дале а, цхьа масал доалале йиш йолаш бац ТIойюртхой халкъа промыслаш лийнъярах. Ва, цхьаккха говзал йоацаш нах хиннаб-те вай дай яха уйла дагайохийташ хIама да из. Боккхийча наха дувцачогIа, мел дукха нах хиннаб хьалха юрта аьшкан, дахчан пхьараш болаш, догамаш де ховш, бийла кирпишк хьаеш, кога гIирс беш. XIанз цаI дукхагIдараш дIадоалаш дицлуш доагIа. Цкъа, минча хана кертах каетта езаргъяц-те вай уж гIулакхаш дагадоха гIерташ?

Керда балха моттигаш хьаеллаш, нах дIатарбеш кIезига болх баьбац моттигерча юрта Совета исполкомо. Юстара лаьттабац совхоза кулгалхой а. XIаьта а мелъялийта йиш яц урхаш. Шерагара шерага дукхагIа хулаш латт юрта нах. Царех хIаравар дукхадезача, цун дог латтача гIулакхаца кхеве веза.

М. МУРАТОВ.

Олоаэол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ХЬАЬКЪАЛГА ГIОЛЛА МАШАР

ООН Генеральни Ассамблея сессе Нью-Йорке общеполитически дискусси еш я. Цига дакъалоацараша белгалдоах, тIеххьарча хана дунен халкъашта юкъера хьал белггала тоаденна хилар. Паччахьалкхенаша цхьатарра низаш оарцагI а даьха, ООН-а дакъа а лоацаш доккхий гIулакхаш карагIдаьннад кхерамзле чIоагIъяра даькъе, масала, герзаш дIадахарг, регионални проблемаш къоастаяра, экономика, экологе сфере цхьана гIулакхаш леладара хьакъехьара диалог дегIайоалаяра, информацеш дIа-юха ийяран наха юкъера контракташ шеръяраи.

Керда уйла дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка эффективно дегIайоагIаш хилар хьахьокх советско-американски политически диалог дIаяржаш латташ хиларо. Дика лоархIаш я 22 — 23 сентябре американо-советски гIулакхий берригача гома хьакъехьара дешаш дувцаш СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Э. А. Шеварднадзеи США паччахьалкхен секретара Дж. Шульцеи Вашингтоне хиннача переговорий аргIанарча раунда итогаш. КIайча цIагIа вIашагIкхетар хиннад Э. А. Шеварднадзе США президентаца Р. Рейганца, хIаьта иштта къамаьл даьд вице-президентаца Дж. Бушаца а.

ООН Генеральни Ассамблея общеполитически дискуссе къамаьл деш, советски министра дIакхайкаяьй СССР арахьарча политика программма. Дунен общественносто шерра дика откликаш а снай цунна. Лоархiаме а чулоацам болаш а я, аьннад цунах ООН Генеральни секретара Перес де Куэльяра. Къаьгга ховш да, белгалдаькхад цо, ООН йолаш йолча механизмах дунен халкъашта юкъера тайп-тайпара проблемаш къоастаярга долха наькъаш лахара пайда эца гIерташ Советски Союз хилар. DIакхайкаяьча дуккхача идеашта юкъе къаьстта белгалъяккха еза ООН, цун Генеральни Ассамблея, Кхерамзлен Совета, Экономически Социальнин Совета лоархIам лахкбара хьакъехьара предложени.

Иоккхий дунен халкъашта юкъера проблемаш къоастаяра ООН кIоаргга юкъеозаро хьахьекхар тIахьожама керда механизмаш чIоагIа эшаш хилар. Из бахьан долаш Советски Союз дунен халкъашта юкъера сообщество тIахьийхар дунен халкъашта юкъерча наблюденеи тIахьожамен агентства идеа ООН доазонашча ювца, аьнна. Из хиланза даргдоацлга кхетаду дуккхача мехкаша. Иштта, Японе оттаяьй ядерни лелхамашта дерригдунен сейсмически тIахьожам лоаттабарах йола тамашийна дика идея. Франце я дунен халкъашта юкъерча спутникови системана наблюдени яра рационални идея.

Тахан тIемацен цун средствашцеи политически гIулакхаш чанхдоахалургдац, аьнна вывод а яь Советски Союзо политически гIулакхашца новкъостал ду из нийсагIа йола принцип дунен практике чIоагIъяра. Укхазара хьабоагIаш ба Афганистана хьакъехьарча Женевски соглашеней болаш бола боккха лоархIам. Из — духхьал цаI мара доацца регионални конфликт дIаяккхара дола локални хIама хинна Іац. Из — дуне тоадара процессерча цепной реакце эггара хьалхара звено, политически уйлана качественни перестройка яра дола тешал, кхыча регионашта баь дика хоам ба.

Цхьабакъда, дуйен тIа долаш да хIанз а тайп-тайпарча шин системана юкъера къовсам конфронтационни формагIа боацаш хилийтар ловча оагIорахьа дуненна консолидаци яра духьале е гIерташ дола низаш. Хьагучох цунца дашха доагIаш да потенциально цу тайпара хила йиш йолча позитивни хIамай список бIарча ца хилар. Чанхдаланза дисад, масала, стратегически герзаш 50 процент кIезигдара хьакъехьара Договор кийчделга.

Новкъа да герз космосе даккхара никъ дIакъовлаш йола соглашени е 1988 шера вIашгIехьа ца далар а. Бокъонца хила йиш йолча дIатIакхаьча дар химически герз дизза дехкара а дIадаккхара а хьакъехьарча универсальни конвенцена кIал кулгаш язделга. Ховш ма дий духхагIдола принципиальни дешаш е барт баь е барт бечча дIатIакхаьча долга. Цхьабакъда, укхаза а духьале еш да гIулакх чакх ца доаккхийта цхьацца дола хIамаш. XIаьта цу деша хьакъехьа прогресс ца хиларагIа химически герз дIадаржар кхерам болчча дIатIакхаьчад.

Ядерни герзаш дIадаха доладаро чIоаггIа айбаьб моллагIа дар санна долча герзий а герзащарча низий а проблемай доархIам. цу даькъе форда тIара герзаш а долаш. Укхаза кararча шера духха хIама де мотаргда мотташ хиннадар. Варшавски Договора чудоагIача, паччахьалкхенна кхайкаяьча вIашдухьала латтача шин военно-политически союза тIема потенциалаш радикально кIезиъьяра программо-практически решенеи наькъ тIа яьккхай проблема. XIаьта цар де лерхIар къаьгга ховш да — оагIонашка оборонана кхоачам хиллал мара низаш средташ хургйоацаш, цIаьхха тIалата а наступательни тIом бе кхоачам боацаш а мара уж хургйоацаш дола хьал оттадар.

Эггара хьалха кхоачашде дезарий календара тIа латт общеазиатски кхерамзле Іалашъяра декхар а. Иолаш я цхьаьхха приоритетни проблема а — экологически яр. Советски Союзо, масала, аьннад вIашагIкхийттача Штаташка, кхыча державашка белггала йола тIема программаш йита а йите цигара мукъаьяьнна средташ экологически кхерамзлен дунен халкъашта юкъера режим хьаяра хьожае, аьнна. Адамленна средташ эш планета йохаяра а ца эшаш, из кIалхаръяккхара.

1988 шерарча керттерча событей анализо хьахьокхаш ма хиллара, боламагIа хьалдиза а цу цхьан ханна — торможени йолаш а хиннад из. Из деррига а бакъду М. С. Горбачева аьннача дешаша: «Дунен тIа чоалхане. дукхагIча даькъе нах цунца Іаьма боаца хьал отташ латт. Керда перспективаш а, керда халонаш а хьаеллаш бола керда бIаьха никъ дIаболабеш да вай».

«Хьаькъалга гIолла машар» яха принцип кулгала а лувцаш, Советски Союзо мел могар ду кердача тайпара хьалхашкахьа дахара тенденци котъяккхара.

ДЕКХАРИЙ ДУКЪА КIАЛА ЛАТТАР

Малхбузен Берлине хиннай дунен халкъашта юкъерча валютни фонда а Деррригдунен банка а аргIанара сесси. Цига гулбеннабар 151 мехкара 12 эзар гаргга политикаш, банкираш, финансови гIулакхаш леладераш.

Сессе хиннарех дукхагIбараш дерригаш лаьрхIача 1,2 триллион доллар дола доккхий декхараш доахкача деконагIа доагIаш цун да долча халкъа Палестине моттиг йитаяр. Бакъда, ший къаман бокъонаш бахьан, ший кортамукъа паччахьалкхе хилара тIехьа палестински халкъо лоаттабу къовсам лаьгIбеннабац. Цунна тешал ду палестинцаш израильски оккупанташта духьалгIовттаро. ГIожа низ беш уж совцабе гIертарах хIама хилац израильски гIаьрахой.

СУРТА ТIА: Иордан яхача додача хин малхбузерча оагIорахьа дIалаьцача лаьтта израильтлаша лийцача кагийча наьха группа.

ТАСС фотохроника.

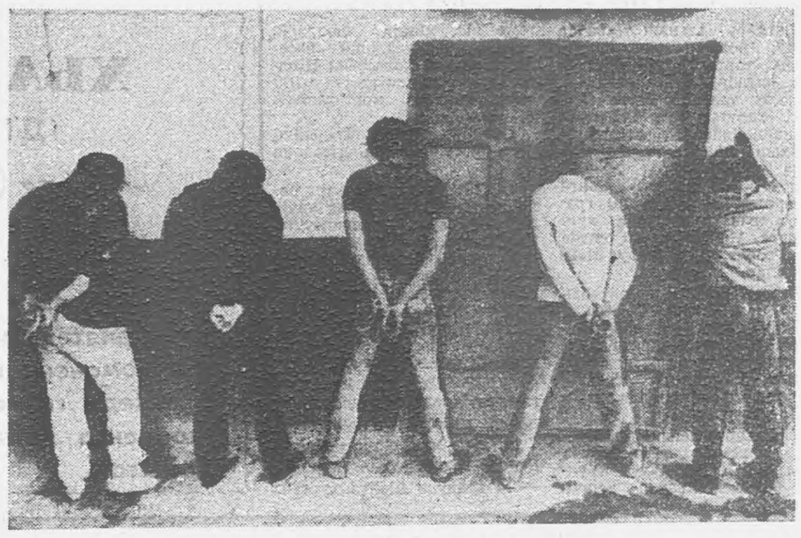

Эккхадаь, ший цIагIа лаьца доалла халкъ... иштта бала тIаоттабаьб спонисташа Іарбий палестински халкъа. Тель-Авива доал дераша оттаяьча наьха лаьтташ дIалувцара чотагIа Израилах «сийлахь - йоккха» паччахьалкхе яра йолча стратеге